Verslag marktconsultatie Leveren van meststoffen

Uitgegeven door	Gemeente Hardenberg
Contact	Via aanbestedingsplatform
Datum	2 juli 2024
Status	Definitief

Inhoud

1. Voorwoord 4
2. Verslaglegging marktconsultatie 5
2.1 Certificaten 5
2.2 Programma van eisen 6
2.3 Looptijd raamovereenkomst 8
2.4 Aanbesteding 8
2.5 Ontwikkeling van de markt 10

1. Voorwoord

Voor u ligt het verslag van de marktconsultatie ‘Leveren van meststoffen. Als onderdeel van de voorbereiding op een openbare Europese aanbesteding ‘Leveren van meststoffen’ heeft de gemeente Hardenberg voorafgaand een marktconsultatie georganiseerd. Via deze marktconsultatie heeft de gemeente partijen uitgenodigd, die invulling kunnen geven aan de vragen die de gemeente heeft met betrekking tot het leveren van meststoffen. De consultatie heeft plaats gevonden door middel van een vragenlijst. In dit verslag vindt u onder andere de uitwerking van de verschillende onderdelen en de gegeven antwoorden op de vragen vanuit de gemeente. De belangrijkste opmerkingen, vragen en antwoorden zijn in dit verslag uitgewerkt.

De gemeente is voornemens de verkregen informatie van de marktpartijen te gebruiken bij het opstellen van de aanbestedingsdocumenten.

2. Verslaglegging marktconsultatie

2.1 Certificaten

- **Welke productcertificaten zijn er voor het leveren van 100% organische meststoffen voor sportvelden?**

Er zijn geen onafhankelijk geaccrediteerde productcertificaten welke aantonen dat meststoffen 100% organisch zijn. Er zijn wel productcertificaten voor organische meststoffen die worden toegepast in de biologische landbouw, maar niet specifiek voor sportvelden. De certificaten voor biologische landbouw zijn niet geschikt voor sportvelden omdat hieraan veel andere eisen worden gesteld.

Daarnaast is er NL Greenlabel, daarmee toon je aan dat je duurzaam inkoopt, maar ook een label als NL Greenlabel gaat in op het duurzaamheidsaspect in de breedste zin van het woord, maar dat wil niet zeggen dat de meststoffen 100% organisch zijn. Gebruikelijk is om een productlabel en / of etiket op te vragen ter beoordeling.

- **Welke procescertificaten zijn er voor het leveren van 100% organische meststoffen voor sportvelden?**

Er wordt aangegeven dat er weinig onafhankelijk geaccrediteerde procescertificaten zijn, welke aantonen dat meststoffen 100% organisch zijn. De volgende procescertificaten worden nog aangegeven:

- NL Greenlabel;
- NEN-EN-ISO 9001;

Er wordt ook aangegeven dat er soms specifiek voor 100% organische meststoffen het volgende wordt uitgevraagd:

- De GMP+ (Good Manufacturing Practice) voor hygiënische productie, opslag en transport van organische meststoffen.

- **Is de verordening EU 2018/848 & EG verordening nr.889/2008 relevant voor deze Opdracht en zijn er vergelijkbare certificaten? Zo ja, kunt u toelichten waarom?**

Het grotendeel van de markt is van mening dat dit niet van toepassing is, omdat het te veel afwijkt van deze toepassing/opdracht.

Een klein deel van de markt geeft aan dat dit wel van toepassing is, omdat je enkel grondstoffen wilt hebben die toegelaten zijn.

- **Welke vakdiploma's zijn relevant voor de adviseur / vertegenwoordiger van de meststoffenleverancier, bijvoorbeeld expert natuurgras?**

De markt draagt een expert natuurgras aan. Tevens zijn er nog andere relevante vakdiploma's aangedragen en dit zijn:

- HBO cultuurtechniek;
- Een "senior adviseur" met tenminste 15 / 20 jaar aantoonbare kennis en ervaring op het gebied van meststoffen en advisering. Dit wordt vaak aangetoond middels een persoonlijk CV. Het is verstandig om ook voor de back-up van de adviseur, een twee adviseur aan te laten stellen en hiervan ook de CV te overleggen;
- Teeltadviseur.

2.2 Programma van eisen

- **Welke producteisen zijn in uw ogen essentieel voor het leveren van 100% organische meststoffen en welke producteisen zouden we in uw ogen niet moeten stellen?**

Er wordt aanbevolen te kiezen voor een range met plantaardige en dierlijke grondstoffen te kiezen, voor een goede beschikking van voeding over korte(re) en langere periodes en bij de diverse klimatologische omstandigheden jaarrond. Daarnaast is het essentieel om een goed strooibare korrel te eisen welke nagenoeg stofvrij, een korrel en geen pellet en een korrelgrootte van 2-4 mm.

De meststoffen moeten chloorarm zijn, hoeveelheid kleiner dan twee (2) procent;

- Meststoffen mag geen dierlijke mest, zoals kippen en koeienmest bevatten;
- Nitrificaatremmers zijn niet toegestaan.
  a) Minimaal vijf (5) verschillende organische grondstoffen;
  b) Homogeen samengesteld;
  c) De totale organische stikstof bron is minimaal 9%
  d) minimaal 8 % natuurlijke sporen elementen
  e) Moet minimaal 40-60 procent organische stof bevatten;

Er wordt ook geadviseerd om eisen aan productveiligheid en houdbaarheid van minimaal 2 jaar op te nemen.

Een eis dat minimaal een aantal grondstoffen gebruikt dienen te worden in de meststoffen wordt afgeraden. Daarnaast wordt geadviseerd om als eis op te nemen dat in de korrel een zeoliet, wetting agent of zeewier is verwerkt, niet essentieel zijn voor het leveren van 100% organische meststoffen en wordt daarom ook afgeraden.

Het geurvrije 100% organische meststoffen wordt ook afgeraden, deze zijn niet geurvrij.

Daarnaast wordt er de vraag gesteld of de gemeente echt op zoek is naar 100% organische meststoffen, omdat de werking ervan pas na 2 weken op gang komt. Er wordt aangegeven dat dit grotere korrels zijn, die vaak nog weken zichtbaar zijn op het veld. Er wordt geadviseerd om producten in een kleinere korrel met minimaal 70% organische stof, met toevoeging van 30% mineralen die binnen enkele dagen al effect hebben op de groei en gedurende 90 dagen geleidelijk meststoffen afgeven aan de bodem uit te vragen.

- **Welke proceseisen zijn in uw ogen essentieel voor het leveren van 100% meststoffen en welke proceseisen zouden we in uw ogen niet moeten stellen?**

Het grotendeel van de markt draagt proceseisen met betrekking tot duurzaamheid aan. Hierbij kan worden gedacht aan:

- CO2-prestatieladder onderneming en fabrikant;
- Duurzaam geproduceerd op zonne-energie. CO2-neutraal;
- Lage LCA-waarde en dat de producten in Nederland of België gemaakt worden;
- Herkomst van de meststoffen (lokaal/regionaal);
- Duurzaam transport.

Overige eisen zijn:

- Eisen aan homogeniteit, hygiënisatie (afwezigheid pathogenen en (onkruid)kiemen;
- Beschikbaarheid voor de duur van het contract;
- Leveringsbetrouwbaarheid;
- Continuïteit;
- Voor homogeniteit is dezelfde korrelgrootte en gewicht belangrijk i.v.m. juist strooibeeld en verdeling over sportveld.

- **Is het mogelijk en realistisch om een 100% geurvrije, 100% organische meststof uit te vragen binnen deze Opdracht?**

Er wordt aangegeven dat geurvrije 100% organische meststof niet bestaat. Hooguit kan er geurarm worden uitgevraagd.

- **Is het mogelijk en realistisch om een 100% stofvrije 100% organische meststof uit te vragen binnen deze Opdracht?**

Nee, organische meststoffen kunnen altijd in meer of minder mate stof geven tijdens het strooien. Wel kan er een nagenoeg stofvrije korrel worden uitgevraagd.

- **Wat zijn de mogelijkheden om in het voorjaar met 100% organische meststoffen de grasgroei op gang te krijgen?**

Het grotendeel van de markt geeft aan dat er weinig mogelijkheden zijn. De redenen zijn:

- Bodem temperatuur moet min. 12 graden zijn. Het advies is organisch mineraal op starten zodat de grasmat zich sneller sluit en de kans op onkruid groei afneemt en daarna doorgaan met 100 % organisch.
- Bodemtemperatuur is essentieel voor het vrijkomen van voeding voor de plant, zodat groei en herstel plaatsvindt.

- 100% organische meststoffen dragen bij aan de groeiprocessen, maar de omzetting van de nutriënten is bodem temperatuur afhankelijk en die is laag in het voorjaar waardoor nutriënt langzamer vrijkomen.

2.3 Looptijd raamovereenkomst

- **Wat is volgens u op basis van onze ambitie een passende looptijd en waarom?**

De aanbevelingen voor de passende looptijd van de raamovereenkomst vanuit de markt zijn minimaal 3 jaar tot een maximum van 8 jaar (inclusief verlengingen).

De verschillende argumentatie zijn:

- Je moet eerst het organische stof gehalte goed hebben minimaal 3.4% en CN getal liefst 13 of hoger zijn. Het kost tijd om het bodem leven te activeren. En als je alles op orde hebt moet je ook de kans krijgen om de vruchten te plukken van je diepte investering als gemeente. Je moet streven naar minimaliseren stikstof gebruik. E.e.a. is natuurlijk afhankelijk van de gebruikers intensiteit van het veld.
- De opdrachtnemer moet de tijd en kans krijgen om met 100% organische meststoffen de velden optimaal te bemesten.
- Het opbouwen van een duurzame relatie, ervaringen te evalueren en de juiste doseringen af te stemmen wordt ook benadrukt. Het effect in een overgang naar organische meststoffen is niet direct zichtbaar. De bodem heeft minimaal een jaar nodig om te herstellen.

2.4 Aanbesteding

- **Wat zijn volgens u de beste aanpak ten aanzien van de wijze van aanbesteden (type gunningscriteria, wijze van beoordelen et cetera)?**

De kwaliteitsverschillen in meststoffen zijn groot en het advies om een EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving) component toe te voegen op basis van kwaliteitsaspecten, samenwerking en advisering. Waarbij er kan worden gedacht aan dat 70% naar kwaliteit gaat en 30% aan prijs.

De volgende criteria zijn vanuit de markt naar voren gekomen:

- Plan van aanpak / casusbeschrijving;
- Onderhands, mondelinge toelichting/ presentatie van je plan. Aantoonbare ervaring met sportveld bemesting en een duidelijk plan waar je naar toe wilt werken.
- Duurzaamheid bedrijf/fabrikant;
- CO_2 certificering /prestatieladder;
- Punten voor Senior / expert natuurgras;
- Stel criteria t.a.v. de analyseresultaten N-P-K zodat ook alle inschrijvers met dezelfde N-P-K uitkomsten komen. Met en marge van -/+ 5 of 10 %. Andere afwijkingen dienen door de inschrijver gemotiveerd worden.

Ook is het volgende aangegeven:
"Je werkt met natuurlijk materiaal en je kan het bodem leven weer snel afbreken bij verkeerde keuzes. Dus eigenlijk vind ik dat je dit niet openbaar moet willen aanbesteden. Dat is vragen om problemen en het is zeer moeilijk te beoordelen voor een leek die niet in deze materie bekend is.".

- **Zou één kwaliteitsonderdeel waarbij het uitwerken van een oplossing wordt aangeboden volgens u een goede optie zijn?**
  Waarbij er kan worden gedacht aan het uitwerken van 1 'gewoon/gezond' veld en 2 velden waarbij de kwaliteit omhoog moet worden gehaald.

Vanuit de markt wordt hier grotendeels positief op gereageerd, waarbij wel gesteld moet worden wat de opdrachtgever dan onder kwaliteit (SMART omschrijven) verstaat en waar deze casus dan aan moet voldoen. Denk aan beoordelen grondmonsters/welke voeding wel of niet/aanpak naar aanleiding van de granulaire analyses/ meerwaarde opdrachtnemer / etc.

Een meststof toepassingen zonder plan of duidelijke verwachtingen kan teleurstelling teweeg brengen. Waarbij er kan worden gedacht aan het uitwerken van 1 'gewoon/gezond' veld en 2 velden waarbij de kwaliteit omhoog moet worden gehaald. Dat geeft uitgangspunten. Vooraf vaststellen wat opdrachtgever als kwaliteit definieert is belangrijk. Er wordt aangegeven dat hierbij kan worden gedacht aan hoe wordt het vastgesteld in relatie met bodem(kwaliteit) en type gras.

Let op: de uitwerking op papier is één, maar het in de praktijk ook laten werken is een ander verhaal. Bij de uitvraag moet zoveel mogelijk gestuurd worden op een gelijke inschrijving zodat goed te vergelijken is.

- **Hoe kunnen de prijzen naar uw mening het beste worden uitgevraagd?**
  Is dit een totaalprijs of per veld of iets anders?

De volgende opties zijn door de markt gegeven:

- Totaalprijs voor alle velden;
- Wanneer wordt gekozen voor 100% organische meststoffen voor alle velden, is het aanhouden van een prijs per veld een geschikte optie. Hierbij kan tevens worden aangegeven of er velden zijn met een strooischema van 3, 4, of 5 beurten. Op deze manier kan elke inschrijver precies zien wat er per veld wordt uitgevraagd.
- Een prijs per veld, daarin kan dan eventueel worden opgeschaald of afgeschaald n.a.v. ervaringen, evaluaties en advies.

- **Zou een totaal projectprijs voor de 35 velden per jaar volgens u een goede optie zijn?**

Onderstaand de verschillende mogelijkheden van de markt:

- Ja en aantal is niet belangrijk. Er wordt geadviseerd om een aantal hoog belaste velden met een opstart van organisch mineraal te kunnen invoeren.
- Dat zou een optie kunnen zijn omdat je dan boven de streep met elkaar in overleg kunt gaan.

- Doseringen of aanpak kunnen per veld verschillen, dan wordt een totaal prijs minder flexibel. Ook afhankelijk van bodemopbouw/samenstelling grond, deze kan per veld verschillen.

- **Welke CBS-indexatie is gebruikelijk in deze markt?**

De volgende indexaties zijn voorgedragen door de markt:

- Dit is zeer afhankelijk van de wereld situatie op dit moment. Er hoeft maar iets te gebeuren in de gas/olie toevoer en /of dreiging vanuit Rusland en de prijs reageert gelijk. Het gemeentelijk indexcijfer wordt aangegeven.
- Een optie bieden bij sterk dalende of stijgende energieprijzen. Niemand kan voorspellen wat er met de prijzen gebeurt.
- CBS producentenprijzen(PPI); afzet-, invoer-, verbruiksprijzen, index 2015=100, 2015 meststoffen en stikstofverbindingen, afzetprijzen.
- Er wordt aangegeven om in zijn algemeenheid 3% hanteren. Daarnaast wordt er geadviseerd als de gemeente CBS wenst, dan aan te sluiten bij een energiecomponent zoals brandstof of elektra omdat de energiecomponent bij de productie het zwaarst meeweegt in de kostprijs.

Over het moment van indexeren wordt het volgende voorgedragen door de markt:

- Een prijs bijv. 1 jaar vast wordt als redelijk beschouwd.
- Een vaste prijs voor de eerste 2 jaar van de looptijd van het contract.

- **Waarom zouden we wel/niet met een bandbreedte moeten werken waarbinnen het tarief aangeboden dient te worden?**

Er wordt zowel niet als wel geantwoord door de markt. Bij wel wordt er door de markt benoemd om de kwaliteit te garanderen en om te voldoen aan het budget van opdrachtgever. Er zijn veel goedkopere varianten in meststoffen beschikbaar die niet het gewenste resultaat opleveren (niet organisch, grove of sterk geurende korrels).

2.5 Ontwikkeling van de markt

- **Welke ontwikkelingen ziet u de komende jaren als het gaat over het leveren van 100% organische meststoffen?**

Er zijn verschillende ontwikkelingen door de markt aangegeven. Hieronder een opsomming:

1. Ondanks dat de toegevoegde waarde van organische stof in de bodem al lang wetenschappelijk en in de praktijk bewezen is, blijkt de eindgebruiker daarin weinig te investeren. De prijzen van kunstmest en korte termijn visie op bodembeheer dragen daar weinig aan bij. De bodem is complex en niet in enkele jaren structureel te verbeteren. Toch vereisen de huidige klimaat- en waterproblemen wel meer natuurlijke oplossingen, daarnaast geldt dat verduurzamen en circulariteit echt gaan meewegen. Wij zijn daarom positief gestemd.
2. 100% Organische meststoffen zijn niet volop in opkomst waarbij moet worden gesteld dat ten aanzien van uitspoeling en gegarandeerde groei in het bijvoorbeeld het koude voorjaar gecoate of organisch minerale meststoffen zeker niet onderdoen. Bij voetbalvelden draait het om herstel en groei op een kunstmatig aangelegde constructie. Dan kan het een goede optie zijn om incidenteel af te wijken (van de wens van de gemeente) om 100% organisch als de omstandigheden daarom vragen.

3. Daarnaast is de onkruiddruk lastig te beheersen omdat de groei van het gras in het voorjaar tegenvalt. Extra cultuurtechnische maatregelen zijn dan gewenst met als gevolg meer kosten en meer uitstoot.
4. Vanaf 2030 dient de gemeente 50% duurzaam in te kopen.
5. Vanaf 2026 treedt de wet bescherming bodem water in werking en moet de uitspoeling minimaal zijn.